

УДК:334.012.33:332.155

АНАЛІЗ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ю. Раделицький

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті розглянуто процес реструктуризації державних підприємств. Проаналізовано вітчизняний досвід та наведено шляхи його удосконалення, з огляду формування ефективної стратегії забезпечення стійкого розвитку суб'єктів господарювання, які становлять основу національної економіки.

Ключові слова: реструктуризація, державні підприємства, банкрутство.

Вступ. Сучасний розвиток вітчизняної економіки супроводжується посиленням економічної глобалізації, зростанням невизначеності та мінливістю умов господарювання швидкої та гнучкої реакції на зміну чинників зовнішнього середовища. Усе це передбачає впровадження ефективних механізмів управління, які даватимуть змогу сприйняти зміни, ідентифікувати їх і забезпечити відповідну адаптацію господарської, фінансової та інвестиційної діяльності.

Вагомий вклад у вивчення питань ефективного управління державними підприємствами та використання стратегічного підходу до управління суб'єктами господарювання в ринковій системі зробили такі відомі вчені: П. Дойль, Г. Мінцберг, М. Портер.

Постановка завдання. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених проблемам оцінки та управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання, виникає потреба у подальшому вивченні фінансової стійкості як економічної категорії, розробленні комплексної оцінки фінансової стійкості суб'єктів господарювання, що враховуватиме вплив чинників зовнішнього середовища. З метою забезпечення стійкого зростання вітчизняної економіки необхідно удосконалити методи державного регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Головною умовою життєздатності підприємства є його фінансова стійкість. Вона залежить як від внутрішніх можливостей ефективно використовувати всі наявні в його розпорядженні ресурси, так і від зовнішніх умов, до яких відносяться податкова, кредитна, цінова політика держави та ринкова кон'юнктура. За фінансової стійкості підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами здатне забезпечити безперебійний процес виробництва і реалізації продукції, а також здійснювати витрати для його розширення й оновлення. При спаді ділової активності, зниженні рентабельності й віддачі активів, збільшені дебіторської та кредиторської заборгованості, наявність збиткової діяльності виникає сигнал того, що підприємство знаходиться під загрозою банкрутства. Характерними ознаками фінансової кризи підприємства є скорочення попиту на його продукцію, і, як наслідок, зниження

обсягів виробництва; зростання заборгованості постачальникам, держбюджету та банкам; затримки з виплатою заробітної плати працівникам. Для виходу підприємства із кризи необхідно розробити і реалізувати комплекс організаційних і фінансових заходів для оздоровлення фінансового стану підприємства-боржника при якому реструктуризація є невід'ємною його частиною.

Результати. Реструктуризацію державних підприємств як один з способів подолання кризових явищ підприємства вивчали такі вчені як Акімова І., Бень Т., Бруснішин Д., Голобоков С., Ільчук П., Сташевський Е. та ін. Позитивно оцінюючи результати їх досліджень у вирішенні багатьох питань, пов'язаних з даною темою, слід одночасно відзначити - вона потребує подальшого розгляду та нових поглядів, що і підкреслює її актуальність.

Протягом 2010 року кількість господарських товариств, у статутних капіталах яких державна частка перевищує 25 %, та державних підприємств, щодо яких ухвалено рішення про приватизацію у зв'язку з банкрутством, зменшилась на 30 одиниць. Відомості щодо кількості підприємств, стосовно яких порушено провадження у справі про банкрутство, станом на 01.01.2010 та 01.01.2011 наведено у таблиці 1.

Табл.1

Відомості щодо кількості підприємств, стосовно яких порушено провадження у справі про банкрутство

Стадія процедури банкрутства	01.01.2010		01.01.2011		Відхилення
	К-сть підприємств	в т.ч. державних	К-сть підприємств	в т.ч. державних	
Розпорядження майном	37	6	30	5	-7
Санація	60	3	48	3	-12
Ліквідація	61	4	50	6	-11
Всього	158	13	128	14	-30

На 01.01.2011 кількість державних підприємств щодо яких були провадження про банкрутство становило 14 об'єктів, що на 1 пункт перевищує даний показник 2010 року. В розпорядженні майном знаходиться 30 підприємств, з них 5 державних, що на 1 підприємство менше ніж у 2010 році; в стані санації – 48, з яких 3 державні; в стадії ліквідації знаходиться 50 підприємств, в тому числі 6 державних.

У процедурі розпорядження майном знаходяться такі державні підприємства: ДВП "Дніпронерудпром", Бердянський державний завод скловолокна, Запорізьке державне підприємство "Кремнійполімер", Черкаський державний завод хімічних реактивів та ПАТ "НВК "Полярон". У процедурі санації: ДП "Центральне конструкторсько-технологічне бюро", ДП ВО "Знамя", ВАТ "Чорнорудка". У процедурі ліквідації ВАТ: "Єнакіївський коксохімічний завод", "Шаф", "Західагротехсервіс", "Молдаванка", "Темп", "Кріопром".

Для захисту від банкрутства стратегічно важливих для держави підприємств необхідно створити механізми управління кризовими ситуаціями як на рівні окремого підприємства, так і на державному рівні. За нинішньої ситуації з державними підприємствами необхідно першочергово використати можливості всіх видів реструктуризації.

Протягом 2010 року в процесі реструктуризації за рішенням Фонду державного майна України знаходилося 10 підприємств, серед яких: 2 підприємства, які мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави (об'єкти групи Г): ВАТ "Науково-виробничий комплекс "Київський завод автоматики ім. Г.І. Петровського"

та ВАТ "Тернопільський радіозавод "Оріон". 8 підприємств, які віднесені до об'єктів групи В: ВАТ "Фотон", ПАТ "Завод "Маяк", ПАТ "Кварцсамоцвіти", ВАТ "Київський мотоциклетний завод", ВАТ "Київський завод реле і автоматики", ВАТ "Кіровоградський комбінат по випуску продовольчих товарів", ВАТ "Телевізійний завод "Славутич", ПАТ "Дніпроспецмаш". Результати реструктуризації підприємств наведені нижче.

ВАТ "Науково-виробничий комплекс "Київський завод автоматики ім. Г.І. Петровського" (далі - ВАТ "НВК "КЗА ім. Г. І. Петровського") - державна частка становить 93,074 % статутного капіталу товариства. План реструктуризації затверджено протоколом загальних зборів від 26.04.2002. Зміни та доповнення до плану реструктуризації затверджено протоколом загальних зборів від 04.10.2007. На виконання рішення загальних зборів акціонерів ВАТ "НВК "КЗА ім. Г.І. Петровського" наглядовою радою (протокол №36 від 02.03.2010) ухвалено рішення про продовження терміну дії плану реструктуризації строком на 1 рік. Протягом звітного періоду здійснювалися заходи відповідно до плану реструктуризації: було продано 161,8т металообробку на суму 357,3 тис. грн., реалізовано обладнання, яке було у використанні, на суму 8,6 тис. грн. Відповідно до плану реструктуризації товариства кошти, які надходять від виконання заходів плану реструктуризації після сплати податків, направляються на наукові та проектні розробки, заходи щодо технічного переозброєння виробництва, енергозберігаючі заходи, придбання оргтехніки та програмного забезпечення, рекламні та маркетингові витрати, екологічні заходи та охорону навколишнього середовища, соціальні заходи, проведення будівельно-ремонтних робіт.

Майно товариства до статутних капіталів інших суб'єктів господарювання не передавалось.

Основні фінансові показники діяльності підприємства за 2010 рік:

- статутний капітал - 25,92 млн. грн.;
- вартість необоротних активів становить 37,03 млн. грн., у тому числі основні засоби на суму 27,77 млн. грн.;
- кредиторська заборгованість - 55,74 млн. грн.;
- дебіторська заборгованість - 22,01 млн. грн.;
- дохід від реалізації продукції - 38,58 млн. грн.;
- обсяг виробництва - 40,48 млн. грн.;
- середньооблікова чисельність - 742 особи;
- середня заробітна плата - 2414 грн.

Аналізуючи основні фінансові показники діяльності ВАГ "НВК "КЗА ім. Г.І. Петровського" за 2010 рік у порівнянні з 2009 роком слід відзначити, що загальна кредиторська заборгованість зросла на 46,91 млн. грн., дебіторська заборгованість зросла на 7,69 млн. грн. Спостерігається зменшення доходу від реалізації продукції на 27,5 млн. грн. та обсягу виробництва на 16,45 млн. грн.

Численні приклади успішної реструктуризації, причому пов'язані не тільки із залученням іноземних інвестицій, але й з мобілізацією внутрішніх резервів, спостерігаються в кондитерській галузі (львівська фабрика "Світоч", київська, Харківська, дніпропетровська, тростянецька, одеська та інші фабрики). Деякі підприємства вимушені проводити реструктуризацію під впливом конкуренції. Тут досить визначним є приклад донецького АТ "Норд". Підприємство традиційно було орієнтоване на внутрішній ринок, але у зв'язку із скороченням платоспроможного попиту в Україні змогло швидко переорієнтуватись на російський, створивши розга-

лужену дилерську мережу та мережу сервісних центрів. Прикладом успішної реструктуризації є ВАТ "Дніпро Прес", харківські підприємства "Турбоатом", "Хар-трон", ім. Малишева, донецький "Стірол", металургійні комбінати "Азовсталь". Із 337 збанкрутілих державних підприємств 24 відновили свою платоспроможність.

Висновки. Отже, з наведених нами даних, можна зробити висновки, що реструктуризація сприяє зміцненню та оздоровленню не лише підприємства, але і держави загалом. За своєчасного проведення реструктуризації можна домогтися економії на витратах, пов'язаних із утриманням підприємств, максимально зберегти та наростити виробничі потужності, створити нові робочі місця.

1. Аналітичні матеріали «Звіт про результати контролю за виконанням умов договору купівлі-продажу об'єктів приватизації здійснюваної протягом 2010р. »/ Фонд державного майна України, 2011. – Режим доступу: <http://www.spfu.gov.ua>
2. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь/ За заг. ред. В.М.Гейця. – К., 2009. – 687с.
3. Білик М. Д. Управління фінансами державних підприємств. – К. : «Знання»; 2000 р. - 241 с.
4. Методичні вказівки щодо проведення реструктуризації державних підприємств: Затверджено Наказом Міністерства економіки України № 9 від 23.01.1998 р. // Офіційний вісник України. - 1998. - № 12. - С. 226.
5. Типовий план реструктуризації та досудової санації господарських товариств, у статутних фондах яких державна частка становить більше ніж 50 відсотків: Затверджено Наказом Фонду державного майна України № 2502 від 17.11.2004 р. // Офіційний вісник України. - 2005. - № 51. - С. 257, ст. 3392.

ANALYSIS OF THE STATE ENTERPRISES RESTRUCTURING

Yu. Radelytskyy

Lviv National Ivan Franko University

The process of restructuring of state enterprises is considered in the article. Domestic experience is analysed and the ways of his improvement are resulted, from the review of forming of effective strategy of providing of steady development of subjects of menage, which make basis of national economy.

Keywords: restructuring, state enterprises, bankruptcy.

АНАЛИЗ РЕСТРУКТУРИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Раделицкий Ю.О.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

В статье рассмотрен процесс реструктуризации государственных предприятий. Проанализирован отечественный опыт и приведены пути его усовершенствования, из обзора формирования эффективной стратегии обеспечения устойчивого развития субъектов ведения хозяйства, которые составляют основу национальной экономики.

Ключевые слова: реструктуризация, государственные предприятия, банкротство.